

Słowo o Jubilacie

W 2024 r. przypada jubileusz 80. rocznicy urodzin Pana Profesora Marka Kuryłowicza, długoletniego Kierownika Katedry Prawa Rzymskiego, a także byłego dziekana Wydziału Prawa i Administracji oraz prorektora Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Pan Profesor Marek Kuryłowicz jest jednak przede wszystkim znakomitym badaczem dziejów i instytucji prawa rzymskiego, a także Mistrzem dla liczного grona uczniów i współpracowników oraz Wychowawcą dla pokoleń młodzieży.

Rodzina Jubilata od strony ojca pochodzi z Podola, zaś od strony matki z Lubelszczyzny oraz Wołynia. Profesor Marek Kuryłowicz urodził się 18 marca 1944 r. w Lublinie. Tutaj też w 1961 r. podjął studia prawnicze na Wydziale Prawa UMCS, które ukończył w 1966 r. Już w trakcie studiów Jubilat rozwijał swoje zainteresowania związane z prawem rzymskim – ich owocem była praca magisterska pt. *Sytuacja prawna dzieci pozamatżeńskich w prawie rzymskim*, której promotorem był prof. dr Adam Wiliński, ówczesny kierownik Katedry Prawa Rzymskiego. W tym samym roku Marek Kuryłowicz został zatrudniony na Wydziale Prawa UMCS w charakterze asystenta, zaś w 1967 r. rozpoczął aplikację sędziowską. W 1969 r. ukazał się drukiem pierwszy artykuł naukowy autorstwa Jubilata z zakresu prawa rzymskiego: *Arrogacja własnych dzieci pozamatżeńskich w rzymskim prawie klasycznym*, opublikowany w „Czasopiśmie Prawno-Historycznym” (t. 21, z. 2, 1969, s. 13–30). Jak wskazywał sam Pan Profesor, „w ten sposób pojawiła się również myśl o opracowaniu adopcji w prawie rzymskim”¹. W przyszłości badania Jubilata w tym zakresie zaowocowały późniejszymi rozprawami: doktorską i habilitacyjną.

Stopień doktora nauk prawnych Marek Kuryłowicz uzyskał na podstawie rozprawy *Adopcja w rzymskim prawie przeklasycznym i klasycznym*. Jej publiczna

¹ Rozmowa – wywiad z Jubilatem, [w:] *Quid leges sine moribus? Studia nad prawem rzymskim dedykowane Profesorowi Markowi Kuryłowiczowi w 65. rocznicę urodzin oraz 40-lecie pracy naukowej*, red. K. Amielańczyk, Lublin 2009, s. 12.

obrona odbyła się na Wydziale Prawa i Administracji UMCS w Lublinie 30 maja 1973 r. Promotorem dysertacji był prof. Adam Wiliński, zaś recenzentami – prof. Kazimierz Kolańczyk (Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu), prof. Henryk Kupiszewski (Uniwersytet Warszawski) oraz prof. Waclaw Osuchowski (Uniwersytet Jagielloński). Imponująca, licząca 503 strony rozprawa uzyskała pierwszą nagrodę w konkursie „Państwa i Prawa” na najlepsze prace doktorskie (1974), a następnie została opublikowana w skróconej wersji w języku niemieckim: *Die 'adoptio' im klassischen römischen Recht* (Warszawa 1981).

W kolejnych latach Jubilat kontynuował badania naukowe nad zagadnieniami związanymi z adopcją w prawie rzymskim. W 1976 r. przebywał w austriackim Institut für Römisches Recht (Uniwersytet w Salzburgu), gdzie m.in. uczestniczył w seminariach prowadzonych przez prof. Maxa Kasera. Rezultatem prowadzonych w tym okresie badań była rozprawa habilitacyjna pt. *'Adoptio' prawa rzymskiego. Rozwój i przemiany w okresie poklasycznym i justyniańskim* (Lublin 1976). Kolokwium habilitacyjne odbyło się na Wydziale Prawa i Administracji UMCS 20 kwietnia 1977 r. W maju tego samego roku zmarł prof. Adam Wiliński, zaś od 1 listopada prof. Marek Kuryłowicz objął kierownictwo ówczesnego Zakładu Prawa Rzymskiego. W tym samym roku Jubilat został członkiem Lubelskiego Towarzystwa Naukowego. W 1979 r. został zatrudniony również na ówczesnym Wydziale Prawa Kanonicznego i Świeckiego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

Istotne dla dalszej pracy naukowej prof. Marka Kuryłowicza okazały się pobyty w Leopold-Wenger-Institut für Rechtsgeschichte (Uniwersytet w Monachium) w latach 1982–1983 oraz 1984, możliwe dzięki prestiżowemu stypendium Alexander von Humboldt-Stiftung. W trakcie pobytu w Monachium prof. Marek Kuryłowicz uczestniczył w seminariach z zakresu prawa rzymskiego, które prowadzili prof. Dieter Nörr oraz prof. Dieter Medicus, a także w seminarium z historii praw klinowych pod kierunkiem prof. Gerharda Riesa. Jak wspominał prof. Marek Kuryłowicz, to właśnie w Monachium „zainteresowałem się działem rzymskiego prawa karnego, do którego dotarłem przy okazji studiów nad prawnymi skutkami gier hazardowych. Zainteresowałem się też działalnością karno-administracyjną oraz funkcjami policyjnymi edylów. To były prawdziwie naukowe lata”². Przyniosły one także dalsze owoce: mocą uchwały Rady Państwa z 19 czerwca 1989 r. Jubilat został profesorem tytularnym nauk prawnych. Od tego samego roku jest również członkiem Societas Humboldtiana Polonorum. W latach 1989–1991 pełnił funkcję członka Trybunału Stanu.

Inspiracje czerpane z monachijskich studiów prof. Marka Kuryłowicza przełożyły się z czasem na zainteresowania Jego uczniów – ks. Antoniego Dębińskiego (rozprawa doktorska pt. *Ustawodawstwo karne rzymskich cesarzy chrześcijańskich*

² *Ibidem*, s. 14–15.

w *sprawach religijnych*, 1989) oraz Krzysztofa Amielańczyka (rozprawa doktorska pt. *Lex Cornelia de sicariis et veneficis w okresie późnej republiki rzymskiej*, 1994), a także legły u genezy cyklu konferencji poświęconych rzymskiemu prawu karnemu, które wciąż cieszą się zainteresowaniem prawników-romanistów, historyków starożytności oraz filologów klasycznych, stanowiąc znakomity przykład interdyscyplinarnej współpracy badawczej nad spuścizną antyczną. Pierwsze takie sympozjum odbyło się w 1993 r., a ich tradycja jest wciąż kontynuowana. To właśnie prof. Marek Kuryłowicz jest twórcą lubelskiej szkoły rzymskiego prawa karnego. Dzięki zaangażowaniu Pana Profesora w ciągu przeszło 30 ostatnich lat Lublin stał się wiodącym polskim ośrodkiem badań nad problematyką przestępstw i kar w starożytnej Grecji i Rzymie.

Intensywnej pracy naukowej Jubilatowi towarzyszyło zaangażowanie w działalność dydaktyczną i organizatorską Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. W latach 1981–1987 prof. Marek Kuryłowicz pełnił funkcję prodziekana Wydziału Prawa i Administracji UMCS. W 1990 r. został wybrany dziekanem tego Wydziału – pełnił tę zaszczytną funkcję przez dwie kadencje (1990–1993 oraz 1993–1996). W latach 1996–1999 piastował z kolei funkcję prorektora i kierował Filią UMCS w Rzeszowie (obecnie Uniwersytet Rzeszowski). Ponadto prof. Marek Kuryłowicz był członkiem Komitetu Nauk o Kulturze Antycznej (1991–2006) oraz Komitetu Nauk Prawnych (1999–2002) Polskiej Akademii Nauk, zaś w latach 2006–2016 członkiem Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów. Jubilat był także wykładowcą Wyższej Szkoły Prawa i Administracji w Przemyślu (1997–2006), Akademii Leona Koźmińskiego w Warszawie (2001–2016) oraz wykładowcą i kierownikiem Zakładu Prawa Rzymskiego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Rzeszowskiego (2001–2011).

Prof. Marek Kuryłowicz skupił wokół siebie liczne grono uczniów i wychowanków. Był promotorem ośmiu ukończonych przewodów doktorskich. Do jego uczniów należą wzmiankowani już ks. prof. dr hab. Antoni Dębiński oraz prof. dr hab. Krzysztof Amielańczyk, a także dr hab. Marzena Dyjakowska, prof. KUL (rozprawa doktorska pt. *Prawo rzymskie w Akademii Zamojskiej w XVIII w.*, 1999), dr hab. Renata Świrgoń-Skok, prof. UR (rozprawa doktorska pt. *Nieruchomość i zasady akcesji według prawa rzymskiego*, 2004), dr Elżbieta Żak (rozprawa doktorska pt. *Cura prodigi w prawie rzymskim*, 1992), dr Iwona Szpringer (rozprawa doktorska pt. *Pierwszeństwo zastawów w prawie rzymskim*, 2005), dr Tomasz Banach (rozprawa doktorska pt. *Rzymska tradycja prawna w ideologii obozu narodowego Polski międzywojennej*, 2009) oraz dr Renata Wiaderna-Kuśnierz (rozprawa doktorska pt. *Prawo rzymskie na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie w okresie międzywojennym (1918–1939)*, 2010).

Imponujący jest również dorobek naukowy prof. Marka Kuryłowicza. Pan Profesor jest autorem 12 monografii i prac zbiorowych, a także innych opracowań o charakterze podręcznikowym i słownikowym. Ogromny szacunek budzi

także liczba opublikowanych przez prof. Marka Kuryłowicza artykułów naukowych i recenzji, obejmująca blisko 220 pozycji, które ukazywały się w cenionych czasopismach polskich i zagranicznych, takich jak choćby „Czasopismo Prawno-Historyczne” (Poznań), „Zeszyty Prawnicze” (Warszawa), „Studia Iuridica Lublensia” (Lublin), „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska” (Lublin), „Labeo” (Neapol), „Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte. Romanistische Abteilung” (Berlin), „Le Gnomon. Revue internationale d’histoire du notariat” (Paryż), „Journal of Ancient Law Studies. Orbis Iuris Romani” (Brno–Bratislava–Trnava). Nie sposób też pominąć wielokrotnie wznawianego i niezwykle cenionego przez wykładowców oraz studentów podręcznika *Rzymskie prawo prywatne. Zarys wykładu* (współautor: Adam Wiliński, pierwsze wydanie: Kraków 1999).

Wieloletnia działalność Pana Profesora na niwie dydaktycznej oraz naukowej nie mogła zostać niedostrzeżona. Profesor Kuryłowicz został odznaczony m.in. Złotym Krzyżem Zasługi (1979), Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1986) oraz Medalem Komisji Edukacji Narodowej (1993). Jubilatą uhonorowano również medalem „Zasłużony dla Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej” (2014), Medalem 700-lecia Miasta Lublin (2018), Medalem Jubileuszowym 100-lecia KUL (2018) oraz medalem „Zasłużony dla Miasta Lublin” (2024).

Prof. Marek Kuryłowicz jest jednak nie tylko wybitnym uczonym i znakomitym wykładowcą akademickim. Pan Profesor to również wielki erudyta, miłośnik literatury pięknej i malarstwa oraz bystry obserwator otaczającej nas rzeczywistości społecznej i politycznej. Jest osobą niezwykle otwartą na dyskusje, które stały się inspiracją dla licznych młodych badaczy prawa rzymskiego z całej Polski. Jubilat to nie tylko wybitny humanista – równie dobrze orientuje się w naukach ścisłych. Nie stroni także od towarzystwa zwierząt domowych. Jest szczęśliwym Mężem oraz Ojcem i Dziadkiem.

Oddawany do rąk Czytelnika numer specjalny czasopisma „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska” stanowić ma dowód wdzięczności i szczerego uznania dla znakomitego dorobku naukowego oraz wysiłków Pana Profesora czynionych na rzecz rozwoju polskiej romanistyki prawniczej. Z okazji pięknego jubileuszu 80. rocznicy urodzin pozwalamy sobie również życzyć Panu Profesorowi wielu lat w dobrym zdrowiu, a także satysfakcji i zadowolenia w życiu osobistym i naukowym. *Plurimos annos!*

Komitet organizacyjny